

Euroopa Liit kui normeloov võim mõjutamas Venemaad konfliktis Ukrainaga?

Viljar Veebel

Sissejuhatus

Euroopa Liidu senine oluline roll riikidevaheliste konfliktide ärahoidmisel alates Teisest maailmasõjast pea poolesaja aasta jooksul on seadnud liidule rahvusvahelisel areenil kõrgendatud ootused ka tänases Ukraina konfliktis. Need ootused tulenevad Euroopa Liidu eripärasest olemusest rahvusvahelises poliitikas – eeskätt viimase paarikümne aasta jooksul on liidule omistatud nn võimet luua rahvusvahelisel tasandil norme ning neid üle kanda ka teistele riikidele (ingl k. *Normative Power Europe*). Liidu poolt järgitavateks ja levitatavateks normideks maailmas on eeskätt rahu ja demokraatia edendamine ning rahvusvahelise õiguse ja inimõiguste järgimine. Need väärtused moodustavad liidu identiteedi keskme ehk selle, kuidas EL end rahvusvahelisel areenil määratleb ning millele tugineb tema mõju maailmas.

Varasema poliitilise, majandusliku ja kultuurilise koostöö raames on EL proovinud neid väärtusi juurutada ja süvendada ka Venemaal, kuid konflikti puhkemine ja jätkumine Ukrainas annab tunnistust, et euroopalike normide ja väärtuste edasikandumist Venemaale ei ole hoolimata varasematest tihedatest suhetest ning ulatuslikust rahalisest abist toimunud. Viimase kümne aasta arengud – Venemaa agressiivne poliitika naaberriikide suhtes ja oma ajalookäsitluse pealesurumine eeskätt Teise maailmasõja osas – viitavad pigem sellele, et Venemaa on liikumas omapoolse normatiivse võimu mudeli väljakujundamise suunas.

Nii Venemaa mõjutamisele Ukraina konfliktis kui ka edasiste võimalike vastasseisude ennetamisele regioonis tervikuna aitaks kindlasti kaasa see, kui EL suudaks usutavalt hoida oma identiteeti rahu kompromissitu kaitsja ja regionaalse julgeoleku tagajana ning saaks mõjutada Venemaad järgima omapoolseid norme. Käesoleva mõttepaberi eesmärk ongi analüüsida seda, kui järjepidev on EL olnud oma rahvusvahelises kuvandis normide looja ja edasikandjana Ukraina konflikti vältel. Täpsemalt analüüsitakse mõttepaberis seda, kas on üldse põhjust pidada Euroopa Liitu normatiivseks jõuks ning kuidas on liit omaenda „normidest“ kinni pidanud ning neid levitanud Ukraina konflikti vältel.

Teema on oluline ka Eesti kui väikeriigi jaoks, kelle huvides on vaieldamatult see, et Euroopa Liit suudaks tagada regionaalse julgeoleku. Selle oluliseks eelduseks on liidu kui rahvusvahelisel areenil normeloova jõu kuvandi säilimine, mis toimib sisuliselt osana heidutusest. Kuvandi kadumisel või nõrgenemisel on ka heidutus sellevõrra nõrgem. Seega on Eesti seisukohast oluline, et Euroopa Liit ei loobuks endale võetud normidest ja väärtustest, kuna

see võiks kahjustada liidu identiteeti, mis omakorda võib mõjutada Euroopa Liidu rolli ja tähtsust rahvusvahelisel areenil ning tema jõuvahekorda Venemaaga.

Mõttepaberi esimeses osas selgitatakse, milles seisneb normeloova võimu kontseptsiooni olemus rahvusvaheliste suhete teoorias, ehk millise loogika ja kanalite kaudu toimub normide ülekandmine ja mida on normatiivse jõu kontseptsiooni puhul kritiseeritud. Teises osas uuritakse seda, millistele väärtustele on EL Ukraina kriisi vältel oma avalikus diplomaatias nii Venemaa kui ka Ukrainaga rõhku pannud ning milline on olnud avalduste toon. Kajastamist leiavad liidu ametlikud seisukohad Euroopa Ülemkogu järelustes, Euroopa Komisjoni avaldustes, komisjoni liikmete kõnedes ning Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avaldustes Ukraina konflikti vältel alates 2013. novembrist 2017. aasta juunini. Täpsemalt uuritakse analüüsis seda, kas rahule ja julgeolekule rõhku panevaid EL väärtusi on konflikti vältel järjepidevalt rõhutatud Venemaa ja Ukrainaga seonduvas kontekstis ning kuidas ja kui ulatuslikult on seda tehtud. Kolmandas osas analüüsitakse seda, kui oluline on normatiivse võimu vaatenurgast liidu ühtsus vastuseisude lahendamisel ning kuidas seda nii poliitika kujundamisel kui ka avalikus kommunikatsioonis „infosõja“ tingimustes säilitada.

Normatiivse võimu kontseptsioon rahvusvahelistes suhetes

Euroopa normatiivse võimu kontseptsiooni sissetoomine rahvusvaheliste suhete teooriasse 21. sajandi alguses täiendusena varasemale Euroopa tsiviiljõu (ingl k. *civilian power*) käsitlustele on vaieldamatult laiendanud poliitikaringkondade nägemust Euroopa lõimumisloost ja selle olemusest. Seda tingis eeskätt asjaolu, et alates Amsterdami lepingu sõlmimisest hakkasid Euroopa Liidule, mida varasemalt nähti tsiviiljõuna, lisanduma teatud sõjalised võimekused (nn Petersber Tasks, 2002. aasta partnerluslepinguga tagatud ELi ligipääs NATO sõjalistele vahenditele ja võimetele ja EL ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika arendamine). Euroopa Liidu kui normatiivse võimu edulooks peetakse eelkõige liidu idalaienemist, mil Kesk- ja Ida-Euroopa riigid võtsid liitumisväljavaatetest kantuna üle EL normid (Aggestam 2008).

Euroopa normatiivse võimu kontseptsioon on pakkunud mõtteainet paljudele Euroopa integratsiooni uurijatele. Järgnevasse ülevaatesse on koondatud nende uurimuste peamised seisukohad.

Normatiivse võimu lahtimõtestamisel on seda nimetatud eeskätt nn „jõuks arvamuste üle“ (ingl k. *power over opinion*; vt Carr 1962) või võimeks kujundada või mõjutada seda, mida peetakse rahvusvahelistes suhetes normaalseks (Manners 2001). Käsitluse keskmes ei ole mitte niivõrd võime luua regulatiivseid, sotsiaalseid, moraalseid ja narratiivseid norme, vaid muutus, mida loodud normid teistes esile kutsuvad (Gerrits 2009). Euroopa normatiivse võimu kontseptsiooni ühe alusepanija, Ian Mannersi nägemuses jõutakse selleni läbi järgmiste komponentide: normid peavad olema mõistuspärased, mõistetavad ja jätkusuutlikud, need peavad olema õiguspärased (ehk tulenema mingitest varasemalt kehtestatud normidest, konventsioonidest, lepingutest, vms) ja sidusad (olema oma olemuselt ühtsed ja mitte vastukäivad), neid rakendatakse veenvalt praktikas ning nende mõju sisaldab sotsialiseerumise, partnerluse ja omanditunde komponente (s.o protsessi lõpptulemus ei ole fikseeritud, vaid peab olema avatud aruteludele; protsess võib jõuda välja partnerluse mingis vormis institutsionaliseerimiseni; normid muutuvad partnerluse ja konsultatsioonide tulemusena nn ühisomandiks või kohalikuks omandiks)(Manners 2009).

Euroopa Liidu „võim“ ei ole mitte sõjaline ega ka puhtalt majanduslik, vaid ideatiivne ja sümbolne (Manners 2001), tuginedes ideedele, arvamustele ja südametunnistusele (Diez ja Manners, 2007). Mannersi nägemuses (2002) tuleneb see ajaloolisest taustast (varasemate konfliktide pärand), hübriidsest poliitikakujundamise mehhanismist (olles oma olemuselt sarnane pärast Westfali rahu toimunud korrale, mida täiendavad supranatsionaalsed ja rahvus-

vahelised institutsioonid) ning poliitilis-õiguslikust konstitutsionalismist (eliidi poolt juhitud ning lepingutele tuginev korraldus). Nendest teguritest tulenevalt kokkulepitud ühised väärtused nagu demokraatia, rahvusvahelise õiguse ja inimõiguste kaitse annavad EL-le rahvusvahelise legitiimsuse ning suurema summaarse mõju kui oleks liidu üksikutel osadel. Seetõttu on liidul ka võime rakendada „ideoloogilist jõudu ideede üle“ (Galtung 2002, Manners 2002). Rahu, demokraatiat, rahvusvahelist õigust ning inimõigusi rõhutavad normid eristavad ELi ka rahvusriikidest, mis lähtuvad oma käitumises pigem realistikust või uus-realistlikust paradigmat, kus julgeolek kaalub üles eetilised aspektid (Hyde-Price 2008).

Mannersi määratluses toimub ELi normide levik läbi kuue kanali: ülekandumise (kesksete ideede spontaanne levik teistele poliitikas osalejatele), informatsiooni leviku (strateegiline ja deklaratiivne suhtlemine), protseduurilise leviku (ELi ning teiste riikide omavaheliste suhete institutsionaliseerimine, nt. assotsiatsioonilepingud), siirete (materiaalsete ja mittemateriaalsete väärtuste siirete kaudu), avalik kohalolu (ELi füüsiline kohalolek väljapoole liitu jäävates riikides) ning kultuurifiltri (ELi normide/identiteedi omaksvõtmine läbi õppimise, kohanemise ja tagasilükkamise)(Manners 2001). Seejuures on oluline et lisaks normide määratlemisele tegutsetaks nende levitamise nimel veenvalt ja järjepidevalt. Mannersi varasemas nägemuses (2009) võis see hõlmata veenmist, argumenteerimist, prestiiži omistamist või häbistamist. Samas jõudsid Diez ja Manners 2014. aastal avaldatud uurimuses järeldusele, et oluline on nii see, kuidas normatiivne võim iseennast määratleb, kui ka see, kuidas määratletakse neid, keda peetakse „teisteks“ ning kuidas määratletakse ka iseennast läbi „teiste“. Nende tõlgenduses peaks normatiivne võim vältima universaalsete printsiipide rikkumist ning „teiste“ määratlemist eksistentsiaalse ohu või alluvana ning „teisi“ tuleks käsitleda lihtsalt „erinevana“ ilma edasise hinnanguta. Samuti peaks normatiivne võim mõtestama „teisi“ osana iseendast ning ennast osana „teistest“ (Diez ja Manners 2014). Selline lähenemine toetab normide omaksvõttu „teiste“ poolt, kuna hoiab ära võimalikke vastasseise.

Normidel põhinevad poliitikad ning Euroopa Liidu poolne enesemääratlemine väärtustepõhise poliitikakujundajana on seadnud liidule rahvusvahelisel areenil ka kõrged ootused (Mayer 2008). See on olnud tunnetatav ka Ukraina konflikti vältel, mil eeskätt konflikti algfaasis loodeti, et ELi poolsed sammud normiloojana toovad kaasa muutuse Venemaa käitumises.

Kriitilisemates käsitlustes (näiteks Nicolaidis ja Howse 2002) on avaldatud aga ka arvamust, et liidu kuvand rahvusvahelisel areenil on loodud liidu enda poolt (kasutades väljendit „EUtopia“ ehk „utoopia, mida liit on enda kohta loonud“) ning ei kajasta liidu tegelikku kuvandit, vaid seda, milline liit sooviks ideaalis olla. Seega tuleb vähemalt teoorias aktsepteerida ka võimalust, et Euroopa Liidul ei pruugigi Ukraina konflikti lahendamisel olla olulist mõju, isegi kui liit ise seda vastupidiselt näidata soovib. Samuti on võimalik, et mõju on osaline ehk toimib küll ühe konflikti osapoole puhul (näiteks Ukraina), kuid mitte teise puhul (Venemaa).

Teiseks küsitavuseks on normatiivse võimu määratlemine läbi „teistes“ ilmnenud muutuse, kuna selle sisuline hoomamine on praktikas keeruline, pidades silmas asjaolu, et tegelikku muutust „teistes“ riikides ei pruugi kaasa tuua mitte ELi normid, vaid muud tegurid. Ukraina konflikti valguses näiteks isegi olukorras, kui Venemaa käitumises ilmneb soovitud muutus, ei pruugi see viidata mitte ELi normatiivsele jõule, vaid olla põhjustatud hoopis Venemaa strateegiliste huvide arengust, siseriiklikest probleemidest või Ameerika Ühendriikide hoiakust.

ELi ühtsete normide taustal eksisteerivad liikmesriikidevahelised erimeelsused ja -huvid, mis võivad praktikas kaasa tuua normide ja tegeliku käitumise lahknevuse. Diez (2015) toob sellekohaseks näiteks Araabia kevade aegse ja järgneva perioodi, kus EL väljendas küll oma rolli regiooni demokratiseerimisel ja aktiivsel ülesehitamisel, kuid samas nõustus toetama

autoritaarsed režiimi, piiramaks Vahemerd ületavate migrantide voolu Euroopasse. Selles valguses on avaldatud arvamust, et Euroopa Liidu käitumine nn lähiregioonis järgib pigem realistlikku, mitte normatiivset mustrit (Hardwick 2011) ning liit pole konkreetsetes kriisiolukordades (näiteks 2008. aastal Kosovos ning aastatel 2004–2015 Moldovas Transnistriat puudutavates vaidlustes) üles näidanud suutlikkust toimida normatiivse võimuna, vaid on eelistanud eeskätt konflikti algfaasis *status quo* säilitamist ja pelgalt partnerluse pakkumist, selle asemel et keskenduda suuremate muutuste esilekutsumisele (Skolimowska 2015).

Lõpetuseks, ehkki Euroopa normatiivse võimu käsitus pigem taunib vastandamist, on nii Euroopa integratsioon kui ka Euroopa identiteet juba oma olemuselt üles ehitatud vastandumisele – lõimumise algusaegadel püüeldi pigem ebasoovitava stsenaariumi välistamise poole, mitte niivõrd parima saavutamisele, ning mobiliseeruti eeskätt ühiste vaenlaste ja ohtude pärast (Varblane 2013). Selle taustal on EL-l veelgi raskem teostada maailmapoliitikas oma rolli normeloova võimuna, mis määratleks ennast osana „teistest“ ning „teisi“ osana endast.

Euroopa Liidu suutlikkus kehtestada end normeloova võimuna Ukraina konflikti käigus

Lähtudes sellest, et normatiivse võimu teostamiseks on olulised nii normide sisu (õiguspärasus, sidusus, veenvus), ülekandumise asjaolud (ideede ülekandumine, informatsiooni levik, avalik kohalolu, kultuuriline mõju) kui ka üldine toon (vastandumine/allutamine versus eristamine), keskendub järgnev analüüs sellele, millistele väärtustele on Euroopa Liit Ukraina konflikti vältel oma avalikus diplomaatias nii Venemaa kui ka Ukrainaga rõhku pannud, milline on olnud avalduste toon ning milliste kanalite kaudu on oma normatiivset võimu realiseeritud.

Eelnevale Euroopa normatiivse võimu käsitlusele tuginedes võiks eeldada, et niivõrd ulatusliku ja olulise rahvusvahelise õiguse rikkumise korral nagu seda on Ukraina konflikt, on teema Euroopa Liidus prioriteetne ja aktuaalne ning Venemaa suunal kasutatakse liidu poolt ära nii palju normide levitamise kanaleid kui võimalik ja et liidu sõnumid Venemaale on tugevad ja ühtsed. Samuti on eeldatav, et oma olemuselt on sõnumite toon pigem eristav – mis võiks olla iseloomulik normatiivsele võimule – kui vastandav või allutav.

Euroopa Ülemkogu korralisi ja erikohtumisi on Ukraina konflikti vältel seni toimunud 18 korral ning avalikud sõnumid Ukraina konflikti teemadel on olnud kõige tugevamad konflikti algusperioodil (2014. aastal) ja vahetult pärast Minski lepingute teistkordset allkirjutamist 2015. aasta märtsikuus (vt. tabel A.1 mõttepaberi lisas A). Venemaa suunal taunib Euroopa Ülemkogu konflikti algfaasis eeskätt Krimmi ja Sevastopoli annekteerimist Venemaa poolt, kuid hiljem, alates 2015. aasta juunikuust selleteemalised sõnumid järeldustes kaovad. Sarnane muster esineb Venemaale omistatud vastutuse osas Ukraina sündmustes – alates 2015. aasta juunikuust hakkavad Euroopa Ülemkogu järeldustes vähenema viited Venemaa rollile ja vastutusele Ukraina sündmustes. Dünaamikas on Euroopa Ülemkogu sõnumites konflikti alguses toonitatud suveräänsuse ning rahvusvahelise õiguse ja lepingute rikkumist Venemaa poolt, mis pärast Minski protokollide esmakordset allkirjastamist 2014. aasta septembris kuni teistkordse allkirjastamiseni 2015. aasta veebruaris asendub pigem partnerluse, omaksvõtu ja ühise vastutuse väljatoomisega, kutsudes kõiki konflikti osapooli, sh Venemaad kokkuleppe täitmisele kaasa aitama. Alates 2015. aasta juunikuust pole Venemaa rolli Ukraina konfliktis taunivad sõnumid Euroopa Ülemkogu järeldustest enam üldse läbi käinud, v.a. kaudselt 2016. aasta detsembris, mil Euroopa Ülemkogu järeldustes mainiti, et peeti strateegilist poliitilist arutelu liidu ja Venemaa suhete osas. Osaliselt on see kindlasti seotud muude oluliste teemade esilekerkimisega (rändekriis, Brexit, Süüria sündmused). Samas saadab see rahvusvahelisele kogukonnale aga signaali, et ehkki konflikt Ukrainas jätkub (sh Ukraina territoriaalne terviklikkus pole taastatud) ning Minskis sõlmitud kokku-

leppe tingimused on endiselt täitmata, on Euroopa Ülemkogu konflikti vältel liidu normide looja ja levitajana riikide suveräänsuse austamisel ning rahvusvahelise õiguse järgimisel sammu tagasi astunud ning vähendanud pärast konflikti algfaasi Venemaa sellesuunalist survestatamist (ehk siis ka rõhutanud vähem Euroopa norme ja neid levitanud).

Ukraina suunal toonitatakse Euroopa Ülemkogu järeldustes konflikti algfaasis inim- ja põhiõiguste kaitset, toetust ja abi riigi majanduslikul stabiliseerimisel ning reformide läbiviimisel, humanitaarabi andmist ja poliitilise lahenduse leidmise olulisust. Sarnaselt Venemaa suunalise kriitikaga vähenevad ka Ukrainaga seonduvate teemade esiletõõtmine Euroopa Ülemkogu järeldustes alates 2015. aasta juunist ning leiavad põgusalt taasmainimist alles 2016. aasta detsembris, mil tunnustatakse Ukraina samme reformide läbiviimisel ning kinnitatakse huvi koostöö süvendamise vastu. Vahepealsesse perioodi jääb ka Ukraina jaoks vastuoluline signaal 2016. aasta aprillist, mil Holland ELi ja Ukraina assotsiatsioonileppe referendumul tagasi lükkas.

Analüüsid Euroopa Komisjoni avaldusi, komisjoni liikmete kõnesid ning pressiteateid Venemaa ja Ukraina teemadel (vt. tabel A.2 lisas A) vaadeldi kokku 75 allikat. Esiteks ilmneb selge erinevus selles, kuidas käsitlevad Ukraina konflikti Euroopa Komisjoni eelmine president José Manuel Durão Barroso (Komisjoni president kuni novembrini 2014) ning praegune president Jean-Claude Juncker (Euroopa Komisjoni president alates 1. novembrist 2014). Barroso sõnavõttud, mis jäävad Ukraina konflikti algusfaasi, osundavad selgelt, et tege-mist on Euroopa ühtsust ja väärtusi ohustava kriisiga ja et sisuliselt võideldakse Ukrainas euroopalike väärtuste eest ning konflikt on seeläbi testiks (ja kohustuseks leida sellele lahendus) kogu Euroopale. Konflikti hilisemas faasis (alates 2015. aasta algusest), mil Euroopa Komisjoni juhtimise võttis üle Jean-Claude Juncker, on sõnum liidu moraalsest kohtustusest kaitsta Ukrainas euroopalikke väärtusi asendunud pigem Ukraina edusammude väljatoomisega, riigile liidu poolt finantstoetuse pakkumisega reformide läbiviimisel, Minski lepingute täitmise nõudmisega ning võimaliku koostööga Venemaaga globaalsete ohtudega võitlemisel.

Märgatavalt on muutunud ka Euroopa Komisjoni hoiakud Venemaa suunal – kui aastatel 2013–2014 rõhutati, et liit ei kavatse vaadata läbi sõrmede Venemaa-poolsele teise riigi territooriumi okupeerimisele (pigem nõudlik ja allutav toon stiilis “Venemaa peab aktsepteerima riikide suveräänsust ning näitama valmisolekut koostööks”), siis paar aastat hiljem pöördub Komisjoni president Peterburgi rahvusvahelisel majandusfoorumil 2016. aastal Venemaa kui riigi poole, kes taotleb rahu, heaolu ja sotsiaalset õiglust maailmas, ning kellega otsitakse dialoogi globaalsete ohtude tõrjumisel („*Migration, climate change, inequality, cybercrime... These are the great challenges of our 21st century. They demand cooperation between all nations who aspire to peace, prosperity and social justice. It is true because – in the world of 2016 – our economies and our societies are more intertwined than ever before. The European Union and Russia are no exception. Millions of people communicate and trade each day. Russian citizens receive more Schengen visas than anyone else: over 3 million in 2015. And even in 2015 we exchanged goods and services worth 210 billion euros. Today, and in spite of our differences, the European Union works with Russia to tackle a number of global issues and regional conflicts, ranging from the fight against terrorism to the nuclear programme in Iran, and the conflict in Syria. And so, this is our starting point: we are interdependent. But first we need to have a frank conversation about where we stand today*”).

Ukrinaga seotud probleemid leiavad kõnes siiski otsekohest käsitlemist: “*The illegal annexation of Crimea and Sevastopol, and the conflict in and around eastern Ukraine put the relations between the European Union and Russia to a severe test. Russia's actions have shaken the very principles of the European security order. Sovereign equality, the non-use of force and territorial integrity matter. They cannot be ignored. I have always believed in the*

power of dialogue. When our relations are tense, we must keep talking. Even when economic sanctions are in place, we must keep the door open. And if I am here with you today, it is because I want to build a bridge. We have truly entered the age of fragmentation. And in this world, Russia has an opportunity – and also a duty, I would say – to use its power for the greater good, working alongside the European Union and as our partner. But our path must begin with Ukraine. The Ukrainian people have decided which kind of future they want for their children, and everyone must respect that. Russia is party to the Minsk agreements. It has made commitments and put them on paper, as have the other signatories. Therefore, the next step is clear: full implementation of the agreements. No more, no less. This is the only way to begin our conversation, and the only way to lift the economic sanctions that have been imposed. And let me be clear. On Minsk, the European Union is united. And so is the G7. A stable and democratic Ukraine that continues its economic transition can only be good for Russia: good for the Russian economy, good for Russian businesses and good for Russian citizens. But a stable Ukraine, at peace with its neighbours, offers a greater prize still. (Euroopa Komisjon 2016).

Osaliselt võib antud kõne avatud toon olla ka märk Euroopa Komisjoni sõnumite diferentseeritusest vastavalt sihtgrupele – kui Venemaaga vahetult suheldes on sõnumid olnud pigem pehmed ja keskendunud koostööle, ühisele vastutusele, nn ELi normide ülekandumisest Venemaale tulenevale kasule, siis rahvusvahelisel tasandil ja ka kommunikatsioonis Ukrainaga rõhutatakse toetust Ukraina suveräänsusele. Selline asjade käik võib olla küll poliitiliselt mõistetav, kuid mõlemaid sõnumeid koos lugedes – arvestades, et need pärinevad praktiliselt samast ajaperioodist – on lahknevus liidu normides siiski ilmne: ei saa “vankumatult toetada” Ukraina iseseisvust ja territoriaalset terviklikkust ning samal ajal paluda muudes küsimustes koostööd Krimmi annekteerinud Venemaaga.

Täiendavalt võib konflikti hilisemas faasis täheldada Euroopa Komisjoni liikmete avaldustes süvenevat soovi siduda Ukraina edusammud Euroopa normide ja väärtustega (“*Ultimately, the Ukrainian dream, the dream of the Maidan is European: to live in a modern country, in a stable economy, in a sound and fair political system.*”) ning rõhutada Euroopa Liidu rolli Ukrainas toimunud muutustes (“*The European Union has made an unprecedented effort to support democratic transition of the country*”/.../“*We have already done a lot, lending €3.41 billion in three Macro-Financial Assistance programmes, helping to broker a deal that will secure Ukraine's winter gas supplies and advising on the reform of the judiciary.*”/.../“*The EU has played a central role in preserving the stability and integrity of Ukraine. The EU's policies have ensured progress as regards respect of the rule of law, the fight against corruption and the efficiency and transparency of the energy sector.*”), ehkki sisulist isegi Minski kokkuleppe tingimusi ei täideta, rääkimata konflikti lõppemisest Venemaa ja Ukraina vahel rahvusvahelise õiguse norme järgides. Kaudselt distantseerib Euroopa Liit ennast seega vastuseisu hilisemas faasis Ukraina konflikti lõplikust lahendamisest, rõhudes sellele, et Euroopa normatiivse võimuna on konfliktis oma panus juba antud.

Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametikoha täitjate Catherine Ashton¹ ja Federica Mogherini² avaldustes Ukraina konflikti teemadel (vt tabel A.3 lisas A; kokku hinnati 28 allikat) võib täheldada teataval määral sarnast mustrit kui eelneval hinnatud Euroopa Komisjoni liikmete avaldustes ja kõnedes. Sarnaselt Komisjoni eelmise presidendi José Manuel Durão Barroso seisukohtadele, kes rõhus Ukraina konflikti alguses, et tegemist on Euroopa väärtusi ohustava kriisiga, toonitas ka Catherine Ashton, et oluline on kaitsta Euroopa väärtusi nii oma naabruses kui ka mujal, säilitamaks liidu olemust Euroopasse rahu

¹ Catherine Ashton täitis nimetatud ametikohta kuni 1. novembrini 2014.

² Federica Mogherini on EL välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja alates 01.11 2014

toova projektina. Siiski erinevalt Barrosost on tema toon pigem Venemaaga partnerlusele ja koostööle suunav, tuginedes nn normide ühisomandi ja vastastikuse kasu argumendile (olukorra stabiliseerumisest Ukrainas võidab ka Venemaa). Ashton avalike sõnavõtte toon muutub karmimaks pärast Krimmi annekteerimist 2014. aasta veebruaris, rõhutades Venemaa-poolset rahvusvaheliste normide ja teise riigi suveräänsuse rikkumist ning seda tooni hoiab Ashton oma ametiaja lõpuni, toonitades ühest küljest, et Venemaa peab lõpetama Ukraina territoriaalse terviklikkuse rikkumise, ning teisest küljest seostades Ukrainat euroopalike väärtustega (rahu, julgeolek, majanduslik stabiilsus ja jätkusuutlikkus). Venemaa oli ennast selleks perioodiks aga sisuliselt juba formaalselt distantseerunud Ukraina konfliktist (tuginedes Dmitri Peskovi väitele 2015. aasta veebruarist, et Venemaa pole mitte Ukraina konflikti osapool, kes peab täitma Minski kokkuleppeid, vaid hoopis Ukraina konflikti reguleerimise garant) ning prakikas juba loonud endapoolse nägemuse rahvusvahelise õiguse normidest ja riikide suveräänsusest.

Federica Mogherini sõnavõtted alates 2014. aasta novembrist sarnanevad pigem Jean-Claude Junckeri sõnumitega, rõhutades vajadust täita Minski kokkulepet, pidada dialoogi Venemaaga ning viia Ukrainas ellu reforme. Nii nagu Ashton, toob ka Mogherini Venemaast rääkides sisse ühiomandi argumendi, sedakorda aga Ukraina ja Euroopa Liidu suunal (2014. aasta detsembris: *“The situation of Russia, the fact that Russia is in a difficult situation from a financial point of view, is not good news. It is not good news first of all for the Russian citizens and this is what everybody including or starting from the Russian leadership should take care about. But also it is not good news for Ukraine, also it is not good for Europe or for the rest of the world. I normally do not tend to think that what is negative for someone can be positive for someone else, but it is true that President Putin and the Russian leadership should reflect seriously about the need for introducing radical change in the attitude toward the rest of the world and to switch to a cooperative mode“.*) Siiski, kui välja arvata 2014. aasta lõpp, on Federica Mogherini oma kommentaarides pigem vältinud Venemaa rolli väljatoomist Ukraina konfliktis ja rõhutanud üldisemalt vajadust täita Minski kokkuleppeid. Samuti on Ukraina konflikt jäänud alates 2015. aasta lõpust ELi välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja sõnavõttudes ja kommentaarides muude teemade varjus tahaplaanile.

Arvestades Euroopa Liidu mitmetahulist olemust ja liikmesriikide arvu on vastuolude ja eriarvamuste olemasolu ja nende esilekerkimine liidu identiteeti „sisse kirjutatud“. Konkreetsetel huvigruppidel ja ka liikmesriikidel on liidu otsustusprotsessi eri tasanditel rohkelt võimalusi oma seisukohti ja eriarvamusi avaldada. Näiteks on ka Ukraina konflikti vältel esitatud teatud huvigruppide poolt Euroopa Parlamendis alates 2015. aasta suvest süsteemselt erinevaid argumente kasutades resolutsiooni ettepanekuid, milles nõutakse võimalikult kiiresti Venemaa-vastaste sanktsioonide tühistamist (vt Euroopa Parlamendi resolutsioonide ettepanekute kokkuvõtet mõttepaberi lisa B). Seda on õigustatud näiteks mõne liikmesriigi tihedate majandussuhetega Venemaaga (Itaalia, Prantsusmaa), tihedate kultuuriliste sidemetega (rõhutades näiteks seda, et Venemaa asepeaminister külastas Pariisi ja selle visiidi raames paigaldati *quai Branly*’l asuvale tulevasele õigeusu kirikule üks kullatud kuplitest) ja vastusanktsioonidest Euroopa Liidule tekkinud kahjudega. Samuti on resolutsiooni ettepanekut põhjendades toodud argumendina välja, et Ukraina ei ole ei ELi ega NATO liikmesriik (mis otseselt viitab sellele, nagu ei peaks Ukrainas toimuv ELile korda minema). Kasutatud on ka kehtestatud sanktsioone (ja kaudselt ka Ukrainat) sisuliselt halvustavat argumenti („ei ole mõistetav, kuidas saavad 149 füüsilist isikut ja 37 äriühingut ohustada niisuguse suure riigi nagu Ukraina territoriaalset ühtsust“) ning on tõstatatud konflikt ELi partneri, Ameerika Ühendriikidega („Ameerika Ühendriigid toetavad liidupoolsete sanktsioonide pikendamist, kuigi nad ise suurendavad Venemaaga kaubavahetust, mis kahjustab liikmesriikide huve“). Euroopa Liidu institutsionaalses süsteemis niisuguste avalduste esilekerkimine, mis kah-

justavad liidu ühtsust ja laiemas plaanis ka indentiteeti Euroopa julgeoleku tagajana, ei saa mitte välistada ka edaspidi. Samas on aga neid avaldusi võimalik tasandada ja kompenseerida ELi institutsioonide juhtfiguuride poolt edastatavates sõnumites ühtse joone ja järjepidevuse hoidmise läbi.

Eelnevat kokku võttes, on ELi institutsioonide esindajate Venemaa suunalised sõnumid Ukraina küsimuses olnud pigem vastuolulised ja mitte-järjepidevad. Vastuolud on ilmnunud institutsioonisiseselt, näiteks Euroopa Komisjoni avaldustes on samaaegselt sisuliselt kinnitatud "vankumatut toetust" Ukraina iseseivusele ja territoriaalsele terviklikkusele ning praktiliselt palutud muudes küsimustes koostööd Krimmi annekteerinud Venemaaga. Samuti on Euroopa Komisjoni liikmete ja Euroopa välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja seisukohad pärast koosseisude vahetust 2014. aasta novembris oluliselt muutunud – kui konflikti algfaasis taunivad mõlemad selgesõnaliselt Krimmi ja Sevastopoli annekteerimist Venemaa poolt, siis uute koosseisude sõnavõttud rõhuvad pigem Minski rahuleppe täitmisele, Venemaaga dialoogi pidamisele ning Ukrainas reformide läbiviimisele kui konflikti lahendamise „võtmetele“, jättes kõrvale Ukraina territoriaalse terviklikkuse taastamise teema. Nagu ka eelnevalt mainitud, on EL ennast seeläbi vastuseisu hilisemas faasis distantseerinud Ukraina konflikti sisulisest lahendamisest (ning seega ka euroopalikest normidest ja väärtustest rahu ja julgeoleku tagajana), rõhudes sellele, et on normatiivse võimuna konfliktis oma panuse juba andnud. Kaudselt räägib sellest ka asjaolu, et Ukraina konfliktiga seotud küsimused on Euroopa Ülemkogu järeldustest (ja valdavalt ka ELi välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja kõnedes) alates 2015. aasta teisest poolest tagaplaanil ning leiavad avalikkuses taasmainimist üksnes mõne temaatilise tippkohtumise lähenedes.

Kokkuvõte ja soovitused: Kuidas EL normatiivset võimu arendada ja hoida

Euroopalike normide ja väärtuste ühtsel jõustamisel on määrav, et konflikti algfaasis pandaks ELi institutsioonide tasandil koordineeritult ja selgelt paika prioriteedid ja normid, mida konflikti vältel kaitstakse ning millist tulemust konkreetselt konflikti lahendusena näha soovitakse. Seejuures tuleks vältida nn topeltstandardite teket, kus ühe riigi puhul aktsepteeritakse teatud käitumist samas seda teise riigi puhul taunides või kus sihtriiki koheldakse erinevalt, vastavalt sellele, kas konkreetne kõne on esitatud Euroopa või sihtriigi publikule.

Euroopa Liidu kui normatiivse võimu vaatenurgast tuleb pöörata ka senisest enam tähelepanu liidu kommunikatsiooni ühtsusele ja järjepidevusele. Ukraina konflikti vältel ajavahemikul 2013. aasta novembrist 2017. aasta juunini on vastuolulisi sõnumeid saatnud nii Euroopa Komisjoni erinevate koosseisude liikmed kui ka Euroopa välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametikoha täitjad. Kui konflikti alguses rõhutati tungivalt Euroopa vastutust ja sisulist rolli konflikti lahendamises ning rahvusvahelise õiguse normide austamise olulisust, siis hiljem pigem distantseeruti konflikti sisulisest lahendamisest ja piirduti märkustega, et ühtaegu on vajalik dialoogi säilitamine Venemaaga samas ka Minski lepete täitmine (justkui see oleks formaalselt võimalik, võtmata sisulisi samme Venemaa selleks sundimisel). Sedavõrd ulatusliku euroopalike normide rikkumise korral nagu seda on Ukraina konflikt ei tohiks EL aga endale lubada järjepidevuse puudumist ja sõnumite hüplikkust, kui soovitakse säilitada kuvandit liidust kui Euroopas rahu ja julgeolekut tagavast ühisprojektist ja toimivast normatiivsest võimust.

Ühtse identiteedi kujundamisel ja hoidmisel jääb liidu institutsioonide juhtfiguuridele veelgi suurem vastutus aga selles osas, kuidas tagada sarnaste konfliktide vältel liidu liikmesriikide üksmeel ühiselt võetavate meetmete osas. Näiteks liikmesriikide ühtsuse hoidmist Gruusia sõja ajal olukorras, kus eeskätt suuremate liikmesriikide (Saksamaa, Prantsusmaa, Ühendkuningriigi, Itaalia, Poola ja Hispaania) huvid suhetes Venemaaga olid lahknevad, on peetud üheks Euroopa Liidu normatiivse jõu edukaks osutumise võtmeteguriks (Parmentier 2009).

Arvestades tänases Euroopa Liidus liikmesriikide vahel valitsevaid eriarvamusi Venemaaga suhtlemise meetodite ja perspektiivide osas peaksid liidu institutsioonide juhtfiguurid seega pöörama suuremat tähelepanu sellele, kuidas liikmesriikide vahelisi eriarvamusi (näiteks Ungari, Küprose või Slovakkia) siluda ja leida ühisosa tulemuslikuks väärtuste kaitsmiseks.

Euroopa Liidu institutsioonide juhtfiguuridele sarnast vastutust kannavad käesoleva mõttepaberi autori nägemuses aga ka tänase Euroopa Liidu juhtriikide – Saksamaa ja Prantsusmaa – liidrid, kes peaksid avalikus suhtluses terve liidu nimel kõneledes vältima seisukohtade väljütlemist, mis võivad olla teiste liikmesriikide jaoks problemaatilised. Samuti on oluline vältida vähese läbipaistvusega riigiametnike visiite Venemaale küsimustes, mis vähemalt sanktsioonide kehtimise ja süvenemise ajal ei peaks üldse kõne alla tulema (Saksamaa roll ja huvi Nordstream 2 projektis) ja millest mitmed teised liikmesriigid kuulevad alles tagantjärele.

Kasutatud kirjandus

- Aggestam, L. (2008). Introduction: Ethical Power Europe? *International Affairs*, Vol. 84 (jaanuar 2008), No. 1.
- Carr, E.H. (1962). *The Twenty Years' Crisis 1919–1939: An Introduction to the Study of International Relations*. Teine väljalase. London: Macmillan.
- Diez, T. (2015) Constructing the Self and Changing Others: Reconsidering Normative Power Europe. *Millennium: Journal of International Studies*, No. 3 (33)/2015.
- Diez, T. ja Manners, I. (2014). Reflecting on Normative Power Europe. Kogumikus Diez, T. (toim.). *A Different Kind of Power? The EU's Role in International Politics*. New York: Idebate Press.
- Diez, T. ja Manners, I. (2007). Reflecting on Normative Power Europe. Kogumikus Berenskoetter, F. ja Williams, M.J. (toim.). *Power in World Politics*. New York: Routledge.
- Euroopa Komisjon (2017). European Commission Press Releases Database. <http://europa.eu/rapid/search.htm>
- Euroopa välisteenistus (2017). European Union External Action. Press material. [https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/search/site_en/?f\[0\]=bundle%3Aeeas_press&f\[1\]=im_field_eas_homepage%3A38&f\[2\]=sm_field_eas_press_category%3Ahrvp](https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/search/site_en/?f[0]=bundle%3Aeeas_press&f[1]=im_field_eas_homepage%3A38&f[2]=sm_field_eas_press_category%3Ahrvp)
- Euroopa Parlament (2017). Euroopa Parlament – Täiskogu – Täiskogu istungid – Esitatud tekstid – Resolutsiooni ettepanekud. <http://www.europarl.europa.eu/plenary/et/texts-submitted.html?tabType=motions>
- Euroopa Parlament (2014). Resolutsiooni ettepanek – Euroopa Parlamendi resolutsioon Ukraina olukorra ning ELi ja Venemaa suhete hetkeseisu kohta (2014/2841(RSP)). 16. September 2014. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+B8-2014-0128+0+DOC+XML+V0//ET>
- Euroopa Ülemkogu (2017). Euroopa Ülemkogu järeldused (European Council Conclusions). <http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/conclusions/>
- Galtung, J. (1973). *The European Community: A Superpower in the Making*. London: Allen & Unwin.
- Gerrits, A. (2009). *Normative Power Europe in a Changing World: A Discussion. Introductory Observations on a Controversial Notion*. Netherlands Institute of International Relations. https://www.clingendael.nl/sites/default/files/20091200_cesp_paper_gerrits.pdf
- Financial Times (2017). UN seeks to expand EU plan for resettling refugees. 11. august 2017. <https://www.ft.com/content/604cac12-7ea5-11e7-9108-edda0bcbc928>

- Hardwick, D. (2011). Is the EU a Normative Power? <http://www.e-ir.info/2011/09/03/is-the-eu-a-normative-power/>
- Hyde-Price, A. (2008). A 'tragic actor'? A realist perspective of 'ethical power Europe'. *International Affairs*, Vol. 84, Issue 1, jaanuar 2008.
- Manners, I. (2009). The Concept of Normative power in World Politics. DIIS BRIEF, mai 2009. http://pure.diiis.dk/ws/files/68745/B09_maj_Concept_Normative_Power_World_Politics.pdf
- Manners, I. (2002). Normative Power Europe: A Contradiction in Terms? *Journal of Common Market Studies*, 2002, Vol. 40, No. 2.
- Manners, I. (2001). Normative Power Europe: The International Role of the EU. European Community Studies Association, Biennial Conference. http://aei.pitt.edu/7263/1/002188_1.PDF
- Mayer, H. (2008). Is it still called „Chinese Whispers“? The EU's rhetoric and action as a responsible global institution. *International Affairs*, Vol. 83, Issue 1, jaanuar 2008.
- Nicolaidis, K. ja Howse, R. (2002). This is my EUtopia ...': Narrative as Power. *Journal of Common Market Studies*, 2002, Volume 40. Number 4. pp. 767-92.
- Parmentier, F. (2009). Normative Power, EU Preferences and Russia. Lessons from the Russian-Georgian War. *European Political Economy Review*, No. 9 (suvi 2009).
- Sjursen, H. (2005). The EU as a 'normative power': how can this be? EUSA Ninth Biennial International Conference. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.538.6735&rep=rep1&type=pdf>
- Skolimowska, A. (2015). The European Union as a „Normative Power“ in International Relations. Theoretical and Empirical Challenges. *Yearbook of Polish European Studies*, Vol. 18/2015. http://www.ce.uw.edu.pl/pliki/pw/18-2015_skolimowska.pdf
- Varblane, U. (2013). Euroopa maailmamajanduse arengutes. Tartu Ülikool. <http://www.mtk.ut.ee/sites/default/files/mtk/dokumendid/Euroopa%20maailmamajanduse%20arengutes.pdf>

Lisa A. Tabel A.1. Euroopa Ülemkogu järeldused Venemaa ja Ukraina teemadel Ukraina konfliktiväljal (november 2013 – juuni 2017)

Euroopa Ülemkogu	Seisukohad Venemaaga seondvalt	Seisukohad Ukrainaga seondvalt
<i>Ukraina kriisi algus 2013. a. Novembris</i>		
2013/12	-	The European Union remains ready to sign the Association Agreement, including Deep and Comprehensive Free Trade Area , with Ukraine, as soon as Ukraine is ready. The European Council calls for restraint, respect for human and fundamental rights and a democratic solution to the political crisis in Ukraine that would meet the aspirations of the Ukrainian people. The European Council emphasizes the right of all sovereign States to make their own foreign policy decisions without undue external pressure .
<i>Krimmi annekteerimine 2014.a. veebruar-märts</i>		
2014/3	The European Council strongly condemned the annexation of Crimea and Sevastopol to the Russian Federation and will not recognise it . While remaining open for dialogue , the European Council did not exclude additional and far reaching consequences for relations with Russia in case of any further steps by the Russian Federation to destabilise the situation in Ukraine and asked the Commission and the Member States to prepare targeted measures.	The European Council held an in depth discussion on the situation in Ukraine . It adopted a strong message of support to Ukraine and agreed on a number of concrete measures in that respect. The EU and its Member States signed the political provisions of the Association Agreement with Ukraine .
<i>Venemaa-poolse surve tugevnemine Donetsk ja Luganski suunal aprillis 2014. a.</i>		
2014/6	The European Council takes note of the Russian President's declaration of support in principle of the peace plan and the Federation Council's decision to revoke the authorisation to use Russian forces to intervene militarily in Ukraine. It urges the Russian Federation to actively use its influence over the illegally armed groups and to stop the flow of weapons and militants across the border. , in order to achieve rapid and tangible results in de-escalation.	The European Council expresses its support to the peace plan announced last week by President Poroshenko. The European Council regrets that the cease-fire, while being respected by the Ukrainian authorities, has not led to the full cessation of military hostilities. It calls upon all parties to genuinely commit to the implementation of the peace plan and to cement the cessation of the military activities . The European Council reconfirms its commitment to support the economic stabilisation process in Ukraine and welcomes the 2 recent significant Commission disbursements totalling 750 Mil EUR in the framework of the State Building Contract.
<i>Reisilennuki MH17 allatulistamine 2014.a juulis</i>		
2014/7	The European Council once again stresses its support for a peaceful settlement of the crisis in Ukraine, notably the urgent need to agree on a genuine and sustainable cease-fire by all parties to create the necessary conditions for the implementation of President Poroshenko's peace plan . The European Council supports the diplomatic efforts by Ukraine, the Russian Federation, France and Germany . The European Council condemns the continuation of illegal activities by armed militants in Eastern Ukraine, including the occupation of public buildings, hostage-taking and armed attacks on Ukrainian law enforcers and border guards. The European Council urges the Russian Federation to actively use its influence over the illegally armed groups and to stop the flow of weapons and militants across the border. The European Council invites the Commission to re-assess EU-Russia cooperation programmes with a view to taking a decision, on a case by case basis , on the suspension of the implementation of EU bilateral and regional cooperation programmes. However, projects dealing exclusively with cross-border cooperation and civil society will be maintained. The European Council stresses the EU's commitment to pursue trilateral talks on the conditions of gas supply from the Russia to Ukraine and commends the efforts of the Commission in that regard. Finding a swift agreement is important for safeguarding the security of supply and transit of natural gas through Ukraine to EU Member States and for the stabilisation of Ukraine's economy.	
2014/8	The European Council condemns the increasing inflows of fighters and weapons from the territory of the Russian Federation into Eastern Ukraine as well as the aggression by Russian armed forces on Ukrainian soil . It calls upon the Russian Federation to immediately withdraw all its military assets and forces from Ukraine . The European Union reiterates the urgent need for a sustainable political solution based on respect for Ukraine's sovereignty, territorial integrity, unity and independence . The European Council underlines the importance of implementing President Poroshenko's peace plan without delay. Moreover, the European Council reiterates its call for immediate, safe and unrestricted access to the MH17 crash site as part of a cease-fire. The European Council calls on all parties to support and facilitate without delay the work of international humanitarian organisations, in accordance with international humanitarian law and principles . The European Council calls on all contributors, including the	

		Russian Federation, to support the international relief effort led by the UN, in full recognition of the Ukrainian Government's role as a first responder. The European Council welcomes the trilateral talks initiated between the EU, Ukraine and the Russian Federation.
<i>Miski protokollid allkirjastamine 2014. a. Septembris</i>		
2014/10	The European Union expects the Russian Federation to respect Ukraine's national sovereignty and territorial integrity and to contribute to the political stabilisation and economic recovery of Ukraine. The European Council reiterates that it will not recognize the illegal annexation of Crimea. The Russian Federation should assume its responsibilities for the full implementation of the Minsk agreements. In particular, Russian authorities should prevent any movement of military, weapons or fighters from its territory into Ukraine. They should exercise their influence to ensure that the separatists implement in good faith the obligations assumed in Minsk.	The EU and its Member States remain fully engaged in support of a political solution to the Ukrainian crisis, including through contributions to enhance the OSCE monitoring capacity, scaling up their humanitarian assistance, and encouraging and assisting Ukraine in its process of reforms, in particular on decentralisation and protection of rights of persons belonging to national minorities. The European Council welcomed the upcoming provisional application of the Association Agreement. The European Council reiterates its willingness to support Ukraine as it addresses political and economic reform, including in the energy sector, in line with the commitments both sides have made through the Association Agreement. The European Council welcomed progress in the resolution of the Ukrainian energy crisis. It looks forward to the finalisation of ongoing trilateral negotiations between the Russia, Ukraine and the European Commission.
2014/12	The situation in eastern Ukraine remains a strong concern. The Union's policy of not recognising the illegal annexation of Crimea and Sevastopol was further tightened. The European Council is ready to take further steps if necessary. All parties, including Russia, should actively engage in and implement fully the Minsk agreements.	The European Council congratulates Ukraine on its new government and welcomes its determination to carry out political and economic reforms. Following the Commission's second disbursement in December of 500 million Euro in macro-financial assistance, the EU and its Member States stand ready to further facilitate and support Ukraine's reform process.
<i>Minski lepingute allkirjastamine 2015. a. veebruaris</i>		
2015/3	The European Council called on all parties to swiftly and fully implement the Minsk agreements and honour their commitments, and underlined the Russian authorities' responsibility in this regard. The EU stands ready to support the process, notably as regards the OSCE's ability and capacity to monitor and verify the implementation of the Minsk agreements, and will continue efforts in the trilateral processes on energy and EU-Ukraine DCFTA implementation. The European Council does not recognize and continues to condemn the illegal annexation of Crimea and Sevastopol by the Russian Federation and will remain committed to fully implement its non-recognition policy. The European Council stressed the need to challenge Russia's ongoing disinformation campaigns and invited the High Representative, in cooperation with Member States and EU institutions, to prepare by June an action plan on strategic communication. The EU will continue to support Ukraine's reform process, together with other donors and in line with IMF conditionality. The European Council acknowledged the Ukrainian government's reform efforts so far and called on it to further intensify its work.	
2015/6		-
2015/10	The European Council expressed its concern about the Russian attacks on the Syrian opposition and civilians and the risk of further escalation.	-
2015/12		-
2016/2		-
2016/3		-
2016/6	-	The Dutch Prime Minister presented the outcome of the referendum in the Netherlands on the Association Agreement with Ukraine, as well as the concerns expressed in the debate preceding the referendum.
2016/10	The Council strongly condemns the attacks by the Syrian regime and its allies, notably Russia, on civilians in Aleppo. The European Council held a strategic policy debate on relations with Russia.	-
2016/12	The Council condemns the continued assault on Aleppo by the Syrian regime and its allies, notably Russia and Iran. The European Council urgently calls on the regime and Russia, as well as all parties in the Syrian conflict to implement immediately the emergency measures.	The European Council welcomes the results of the EU-Ukraine Summit and stresses the Union's continued resolve to deepen and strengthen its relationship with Ukraine in the face of current challenges. It recognises Ukraine's achievements in implementing reforms to meet European standards and the fact that it has met the conditions for a visa-free regime with the EU.

Allikas: Euroopa Ülemkogu (2017).

Tabel A.2. Valik Euroopa Komisjoni liikmete seisukohtadest ning pressiteadetest Venemaa ja Ukraina teemadel perioodil 2013/11 –2017/6

	Teema/üritus	Seisukohad Venemaaga seonduvalt	Seisukohad Ukrainaga seonduvalt	Ukraina konfliktiga seonduvalt
<i>Kriisi algus 2013. a. novembris</i>				
	2013/12. Štefan Füle . Outcome of the Vilnius Summit and the future of the Eastern Partnership, in particular as regards Ukraine, European Parliament Plenary, Strasbourg	We are also willing to use our dialogue with Russia to clarify that the Agreement with Ukraine will not harm Russia's economic interests. However, the Agreement itself is a bilateral issue between the European Union and Ukraine.	The massive support for European integration, for reform and modernisation, that has been shown by Ukrainian citizens over recent weeks suggests that a large part of the population has made up its mind about where Ukraine should go, and that Ukrainians are committed to defending their choice by peacefully exercising their civil rights, their freedom of association and freedom of expression. /.../ I admire the Ukrainian nation's love for freedom and the maturity of its European spirit . It is not the European Union's compensation that they seek; it is a chance to live by European values. /.../ in our partnership, we respect and defend the rights and freedoms of each individual, and we must defend the right of every nation to make its own choices. The people of Ukraine, its independence and sovereignty should not become victims of geopolitical zero-sum games or secret agreements. /.../ We stand ready to help and support Ukraine on its modernisation journey.	
	2013/12. José Manuel Durão Barroso . Statement on the current situation in Ukraine. The New Narrative for Europe conference		And if sometimes in Europe some of us have doubts about how important these values are, just look at Ukraine. Those young people in the streets of Ukraine, with freezing temperatures, are writing the new narrative for Europe. /.../ When we see in the cold streets of Kiev, men and women with the European flag, fighting for that European flag, it is because they are also fighting for Ukraine and for their future. Because they know that Europe is not just the land of opportunity in terms of economic development, because they have seen what happened in Poland or what happened in the Baltic countries, but also because Europe is the promise of hope and freedom. And I think the European Union has the right and the duty to stand by the people of Ukraine in this very difficult moment, because they are giving to Europe one of the greatest contributions.	
<i>Krimmi annekteerimine 2014.a. veebruar-märts</i>				
	2014/2. Štefan Füle . Ukraine: how to find way out of the current crisis European Parliament, Plenary Session	It is clear – and the last EU-Russia summit has made a step towards that – we need the dialogue with Russia. Our policy vis-a-vis neighbours should be also a policy vis-a-vis neighbours of our neighbours.	It has become acutely clear that what is at stake now is not only the respect of the most basic fundamental rights , but also the future of Ukraine. /.../ The authorities are responsible for respecting and protecting the freedoms of speech, assembly and media . So far, too little has been done to this end: peaceful protesters continue to be detained, often injured, and sometimes straight out of hospitals. Kidnappings and tortures by unknown perpetrators continue unpunished. /.../ Commitment to political and economic reforms , in cooperation with the IMF and other international actors , is necessary in order for the Ukrainian government to ensure the	We are working hard and are taking concrete actions to de-escalate the situation and to support the Ukrainian citizen's enjoyment of their freedoms of speech, peaceful assembly, and the freedom of media. /.../ If we are all really serious about reforms and transformation in this part of Europe, let us be serious in

			country's sovereignty, stability, modernisation and economic prosperity for the years to come. They are also crucial if Ukraine wishes to keep the doors open for its political association and economic integration with the European Union. /.../ The only plan that will work for Ukraine is the plan the Ukrainians themselves come up with. It is not a plan from Brussels or Moscow that would succeed.	choosing the strongest instrument we have – a European perspective .
2014/2. Štefan Füle . Crimea referendum: major threat to the stability of the borders in Europe. European Parliament, plenary debate on “Invasion of Ukraine by Russia”	The proposed Russian bill foreseeing even easier annexation of foreign territories on the basis of an alleged threat to Russian minority there and without the a corresponding treaty with the relevant neighbouring state will likewise go against international laws and principles . But is not only about Crimea, this is the most serious challenge to the Helsinki process we have seen so far. And that is why what is going on in Crimea is happening much more closer to us than many of us, many of you are ready to accept./.../ Let us do everything in our power to help the Russian leaders not to make yet another grave mistake. The mistake that would turn the multipolar world into a zero polar world where only one rule applies that there are no rules.	The referendum organised in Crimea on Sunday infringes on various levels on international law as regards the state sovereignty and the inviolability and territorial integrity as well as the Ukrainian constitution. It poses a major threat to the stability of the borders in Europe. The EU condemns the circumstances and the actual proposed question of referendum which we consider illegal illegitimate and its outcome invalid./.../ Let us support and help Ukraine, not only in their measured reaction so far but also in that country becoming a democratic country, with accountable government, free of corruption, with justice for all , with active involvement of civil society , and established guaranteed rights of all citizens and all minorities .		
2014/3 José Manuel Durão Barroso . Introductory on Ukraine European Parliament Plenary debate.	We call on the Russian Federation to cease all efforts to annexe Ukraine's autonomous Republic of Crimea. The ball is currently in Russia's court and, as we speak, the diplomatic, political and military situation is not yet moving in the right direction./.../ Russia needs to accept fully the right of these countries to decide their own future and the nature of relations they chose to have with Russia.	What happened in Crimea was an unprovoked and unacceptable violation of Ukrainian sovereignty and its territorial integrity . /.../The developments which started with the people of Ukraine expressing a clear wish to take their future into their own hands, have called for a robust and united European response . The present situation directly challenges us in many ways and forms. It challenges our conscience as individuals. It challenges our unity as Europeans . It challenges our policies as decision makers. And it challenges some of the values that we hold dear, such as peace and democracy . /.../ This is, in a way, a test of our Union. And the outcome of the current situation will greatly impact in the geopolitical configuration of our continent for the years to come. /.../Our immediate goal and objective should be to de-escalate the situation and find a peaceful solution to the current crisis, in full respect of international law . Any attempt to legitimise a referendum in Crimea is contrary to the Ukrainian constitution and international law and quite clearly illegal. /.../ I think we can say that a united, inclusive, stable and prosperous Ukraine can only be of benefit to all its neighbours and partners.		Our relationship with our Eastern partners does not have to be an exclusive one. Our model of engagement is that of open regionalism , and not of autarchic self-entrenchment. We are not asking, not even suggesting to our partners from the Eastern Neighbourhood, to turn their backs on Russia. On the contrary, we encourage them to have good neighbourly relations , to enhance their traditional trade ties. /.../ The European Union has been proactive and united throughout this crisis. This is vital for Ukraine's stability and prosperity , and it is vital for our credibility .
<i>Venemaa-poolse surve tugevnemine Donetsk ja Luganski suunal aprillis 2014. a.</i>				
2014/05. José Manuel Durão Barroso . Speech “Global Europe, from	Unfortunately instead of accepting the sovereign choices of Ukraine, Russia decided to interfere, to destabilize and to occupy part of the territory of a neighbouring country in a gesture that we hoped was long buried in history	The current events started with the people of Ukraine expressing a clear wish to take their future into their own hands and come closer to the European Union , through an Agreement which would give them political association and economic integration. And we also stand		But this is not just an issue for Europe, the US or the G7 group. It should concern the rest of the world as well, as it is a direct threat

the Atlantic to the Pacific”. Stanford University	books./.../ We cannot accept nor condone this type of behavior. This is why we were quick in reacting together with our G7 partners in making clear that these actions carry a political, diplomatic and economic cost.	ready to support Ukraine in becoming a democratic, prosperous and independent country.	to international law and to international peace .
<i>Reisilennuki MH17 allatulistamine 2014.a .juulis /Euroopa Komisjoni presidendi vahetus perioodil juuli-november 2014</i>			
2014/ 06. José Manuel Durão Barroso. Statement to various German media	The EU has been very clear that recent Russian behaviour goes against international standards and principles . Russia needs to show a cooperative attitude and stop its active support to separatists through weapons and personnel. We need to continue our two-track approach: keeping the diplomatic channels open and maintaining pressure on Russia.	The EU's overall goal is to bring a solution to the crisis in Ukraine based on its territorial integrity, sovereignty and independence , as well as on strict adherence to international standards.	The situation in Ukraine affects Europe and the international community alike. This is a matter of grave and global concern .
<i>Miski protokolli allkirjastamine 2014. a. Septembris</i>			
2014/12. Jean-Claude Juncker. Statement ahead of the European Council on 18-19 December.		We have seen an ambitious Coalition Agreement and a bold Government Action Plan. We should all welcome the Government's determination to carry out political and economic reforms . We must continue to do everything in our power to stabilise the situation in Eastern Ukraine by insisting that all parties implement the Minsk agreement. To deliver in the European Council will also depend on Member States' readiness to assume responsibility .	The Union and its Member States must continue to facilitate and support the Government's work.
<i>Miski lepingute allkirjastamine 2015.a. veebruaris</i>			
2015/04 Valdis Dombrovskis. Speech at the International Support for Ukraine Conference in Kyiv	Russia's aggression against Ukraine is not only a security issue. It is having an enormous impact on the daily lives of all Ukrainians. Decline of GDP, double digit inflation, depreciation of hryvnia and related problems in banking sector, are all signs of a deep economic crisis.	I very much welcome the progress made in recent months to reform Ukraine's economy and governance. Improving the legislation and fighting corruption are signs of strength and commitment of Ukrainians to reform./.../ Europe stands together with Ukraine during these difficult times, both politically and financially. The European Union has made an unprecedented effort to support democratic transition of the country./.../ It is now important that Ukraine implements a clear and ambitious reform plan. A reform plan that addresses the structural problems in Ukrainian economy and make it more competitive.	It is an opportunity to send the signal to the world that Ukraine cares about reforms, and that EU cares about Ukraine. And that both sides really mean it. Financial support is vital for Ukraine in present situation, and Europe is delivering its part. Therefore, it is important to deliver on promises, but most importantly –deliver on all the commitments on time.
2015/08 Press release. President Juncker welcomes Ukrainian reforms and shows concern about Minsk agreements	“I wish to reiterate my wish to see the two parties implement the entirety of the agreements Minsk. I am speaking especially to Russia because the Russian side does not seem to fulfil the duties that should be theirs.”	The Commission President welcomed “enormous progress ” made by the Ukrainian side to meet certain criteria for visa liberalisation and stressed that the Commission intends to propose visa liberalisation to Member States by the end of the year. At the same time he underlined that further progress is needed notably in the fight against corruption.	
2015/09. Jean-Claude Juncker. State of the Union 2015: Time for	A spirit of cooperation between the EU and Russia has given way to suspicion and distrust./.../ The EU must show Russia the cost of confrontation but it must also make clear it is prepared to engage . /.../ We need more	The challenge of helping Ukraine to survive, to reform and to prosper is a European one. Ultimately, the Ukrainian dream, the dream of the Maidan is European: to live in a modern country, in a stable economy, in a sound and fair political system ./.../ President	If we want to promote a more peaceful world , we will need more Europe and more Union in our foreign policy. This is most urgent

<p>Honesty, Unity and Solidarity</p>	<p>unity when it comes to sanctions. The sanctions the EU has imposed on Russia have a cost for each of our economies, and repercussions on important sectors, like farming. But sanctions are a powerful tool in confronting aggression and violation of international law. They are a policy that needs to be kept in place until the Minsk Agreements are complied with in full. We will have to keep our nerve and our unity.</p>	<p>Poroshenko has begun a transformation of his country. He is fighting for peace. He deserves our support./.../ We have already done a lot, lending €3.41 billion in three Macro-Financial Assistance programmes, helping to broker a deal that will secure Ukraine's winter gas supplies and advising on the reform of the judiciary. The EU and all its Member States must contribute if we are to succeed.</p>	<p>towards Ukraine./.../ We will also need to maintain our unity./.../ The security and the borders of EU Member States are untouchable. I want this to be understood very clearly in Moscow./.../ I do not want a Europe that stands on the sidelines of history. I want a Europe that leads. When the European Union stands united, we can change the world./.../ The EU has played a central role in preserving the stability and integrity of Ukraine.</p>
<p>2015/12. Statement - Meeting of President Jean-Claude Juncker and President Donald Tusk with President Poroshenko. Brussels</p>		<p>The European Commission stands by Ukraine as Ukraine continues on the path of reform, and we will continue to support the country so that it can meet its international commitments. And the country is on the way to meeting its international commitments. /.../ Together with the Ukrainian authorities we have engaged in trilateral talks with Russia to address concerns that have arisen in the context of the implementation of the Deep and Comprehensive Free Trade Agreement./.../ Let me reiterate what the goal of these talks is: to talk to one another, to engage in a constructive way in order to find pragmatic solutions. /.../</p>	<p>That is why we are swimming, moving in the right direction. There are remaining difficulties. We will solve them tonight.</p>
<p>2016/09. Jean-Claude Juncker. State of the Union 2016</p>	<p>Full implementation of the Minsk agreements is also a key element for any change in our relations with Russia, including the lifting of sanctions. In the meantime, we maintain selective engagement with Russia on issues where there is a clear EU interest to do so.</p>	<p>We provide unwavering support to Ukraine's territorial integrity, sovereignty and independence, and remain committed to full implementation of the Minsk agreements. We continue to support the country's reforms, and have proposed to lift visa requirements for Ukrainian citizens travelling to the Schengen area.</p>	<p>The Ukraine crisis and the worrying situation in the Middle East show how important it is that Europe is united externally. There is impressive solidarity when it comes to jointly applying European sanctions when Russia violates international law.</p>
<p>2016/11 Pressiteade. EU-Ukraine Summit: strengthening our partnership and highlighting significant reform progress achieved by Ukraine</p>	<p>For the European Union, the full implementation of the Minsk agreements by all sides remains crucial, including Russia's responsibility in this regard./.../ The duration of economic sanctions on the Russian Federation remains linked to the complete implementation of the Minsk agreements. The EU continues to implement its non-recognition policy for the illegal annexation of Crimea and Sevastopol by the Russian Federation.</p>	<p>The European Union reaffirmed its unwavering support for Ukraine's independence, sovereignty and territorial integrity. The European Union will support the continued international diplomatic efforts within the Normandy Format and the Trilateral Contact Group aimed at reaching a sustainable political solution to the conflict in eastern Ukraine./.../ Ukraine has fulfilled all the conditions that we have set, and so it is only normal that, after having seen Ukraine undertake all the reforms that have been asked for, the European Union, for its part, delivers.</p>	<p>I remain convinced that despite the difficulties and the divergences that can exist between certain Member States and the European Parliament, we will be able to grant visa liberalisation for Ukraine before the end of the year.</p>

Allikas: Euroopa Komisjon (2017).

Tabel A.3. Valik EL välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avaldustest ja kõnedest Venemaa ja Ukraina teemadel 2013/11 – 2017/6)

	Teema/üritus	Seisukohad Venemaaga seonduvalt	Seisukohad Ukrainaga seonduvalt	Ukraina konfliktiga seonduvad muud teemad
	<i>Ukraina kriisi algus 2013. a. novembris</i>			
	2013/12. High Representative Catherine Ashton following the Foreign Affairs Council. Brussels	We are strategic partners and there are a number of international files where we work closely together. I have already mentioned Iran, as it is perhaps the best example. We also believe we can take our bilateral relationship further, in particular through the comprehensive and ambitious New Agreement. We discussed the Eastern Partnership and I stressed that Russia too will benefit from more stability and prosperity from what this Partnership can bring to our Eastern Partners, including Ukraine, and therefore also to Russia. Our association and free trade agreements are fully compatible with existing trade agreements and respect the traditional links between Russia and its neighbours. We believe Ukraine can have strong and good relations with all neighbours and that goes too for all of our Eastern partners.	We believe that the Agreement provides the best way to address Ukraine's short term economic challenges. Its signature too would send a powerful signal of confidence to international markets and to financial institutions. And it also serves as a blueprint for political and economic reforms and therefore long term development perspectives. We also reaffirmed the need to find a negotiated solution to the current political stalemate and a dialogue between the different stakeholders. As I said while I was there, we stand ready to be engaged and to assist. So we urge the authorities in Ukraine to ensure that the citizens have the right of expression and of assembly and urge everyone to refrain from using any violence.	
	2013/12. Opinion by Catherine Ashton . The Wall Street Journal			To remain true to its nature, the EU needs the capabilities to protect its values in its neighborhood and beyond. If Europe is to remain a global player in the 21st century, Europeans will need to cooperate even more closely. The rationale for a stronger European defense policy is threefold: political, ensuring that the EU can live up to its global ambitions; operational, giving Europe the capacity to act on the ground; and economic, securing jobs and driving innovation in times of austerity. The new emphasis on defense does not mean that the EU has abandoned its identity as a peace project in favor of more bellicose ambitions. On the contrary: Europe is aware that to remain true to its nature as a peace project, it needs the capabilities to protect and uphold its values in its neighborhood and beyond.
	2014/01. High Representative Catherine Ashton following the Foreign Affairs Council		We are very concerned by the legislation adopted by the Parliament last week, which significantly restricts the fundamental rights of citizens in Ukraine. And we urge the authorities to ensure that this legislation is reversed and brought into line with Ukraine's European and international commitments .	

<i>Krimmi annekteerimine 2014.a. veebruar-märts</i>			
2014/02. High Representative Catherine Ashton in the extraordinary Foreign Affairs Council on Ukraine	It is absolutely clear that this violence is completely unacceptable and must stop immediately. Any further escalation must be avoided. Those responsible for Human Right violations should be brought to justice./.../ We call on all sides to engage in an inclusive and meaningful dialogue to deescalate the situation and find a political solution.		
<i>Venemaa-poolse surve tugevnemine Donetski ja Luganski suunal aprillis 2014. a.</i>			
2014/04. High Representative Catherine Ashton at the European Parliament.	We've been clear about Russia's violation of Ukraine's sovereignty and territorial integrity . It is just unacceptable. Russia has contravened the international law , and its own international commitments . We will not recognise the annexation of Crimea or the referendum that took place there as legitimate.		
<i>Reisilennuki MH17 allatulistamine 2014.a. juulis /Euroopa Komisjoni presidendi vahetus perioodil juuli-november 2014</i>			
2014/ 08. High Representative Catherine Ashton The meeting of the Heads of States of Belarus, Russia and Ukraine		My interest is to try and support the people of Ukraine to find peace and security , to ensure that they are able to enjoy territorial integrity , a future that is economically viable, sustainable and growing , and good relations with the neighbours and with the region. I believe that should be all of our objective for this occasion.	
2014/08. High Representative Catherine Ashton Foreign Affairs Council.	And inevitably to call upon Russia to engage with the international community to bring this crisis to an end, to ensure the territorial integrity of Ukraine and a future for the Ukrainian people in their own country and to work with the international community to achieve that.		
<i>Miski protokoll allkirjastamine 2014. a. Septembris</i>			
High Representative Federica Mogherini Foreign Affairs Council			A sustainable political solution of the crisis needs to be based on the respect for Ukraine's territorial integrity, independence and sovereignty
2014/11. High Representative Federica Mogherini after meeting of the Foreign Affairs Council	The main discussion today was how to re-launch or how to re-engage in a dialogue – given that Russia is for sure part of the problem but it is also for sure part of the solution, of the possible solution to the crisis. How to engage with Russia in a dialogue between Kyiv and Moscow, between Kyiv and the East of Ukraine, between the European Union and Russia, not only on Ukraine but also on a wide series of elements, global and regional issues, and this is going to be one of the issues on which we will go more in depth in the coming months, to reassess our overall relation with Russia..	On one side, obviously a major European Union role, as this is clearly a European crisis, concentrating on avoiding that the situation gets even worse from a military point of view, from a socio-economic point of view and from a humanitarian point of view in the East. We will develop our work, especially together with the OSCE, on the security level, but also with other regional organisations like the Council of Europe when it comes to internal reforms, for instance of the Constitution with the Venice Commission.	But apart from forming a government soon, we also made clear that we will ask the new government to commit to reforms internally, as this is crucial to guarantee that European Union support and assistance is there, and we strongly believe that this combination of three elements: attempt to have a political engagement; economic pressure with sanctions; and support, asking for commitment on the Ukrainian side on internal reforms could, hopefully, lead the way to some positive developments that at the moment

			are not definitely there.
2014/12 High Representative Federica Mogherini upon arrival to the European Council	I think that at the moment it is time for all sides, first of all from Russia, to implement the Minsk agreement, in all its points. /.../ I want to make clear one thing: the situation of Russia, the fact that Russia is in a difficult situation from a financial point of view, is not good news. It is not good news first of all for the Russian citizens and this is what everybody including or starting from the Russian leadership should take care about. But also it is not good news for Ukraine, also it is not good for Europe or for the rest of the world. President Putin and the Russian leadership should reflect seriously about the need for introducing radical change in the attitude toward the rest of the world and to switch to a cooperative mode. I think this would be very much needed. The world has never been as dangerous and unstable as it is now and it would be good news if we managed to build a constructive relationship to deal with some of these crises, at least and obviously starting from Ukraine.	I think that it's time for the European Union to concentrate on making Ukraine a success and this is something that will require work both in Kyiv and in Brussels.	
<i>Minski lepingute allkirjastamine 2015.a. veebruaris</i>			
2015/11 High Representative Federica Mogherini at the joint press conference with Petro Poroshenko, President of Ukraine in Kyiv		The main purpose of my visit here is to show that the situation in Ukraine remains top priority on the European agenda. While the European Union is focusing on what is happening at our southern and south-eastern borders with conflicts in the Mediterranean region, it is very crucial that we keep focused, united as Europeans , on the situation in Ukraine. /.../ First of all, we stressed the need to deliver on the anti-corruption reform , which is the key to the credibility and the sustainability of all the other reforms. /.../ We have also discussed, as you mentioned, public administration reform, judiciary reform and other crucial reforms, and we are and we remain ready to support you on all these steps in a very concrete way.	We shared the assessment of the fact that we are today in a much better position than it was the case months ago, with the ceasefire finally in place and the withdrawal of weapons started.
2015/12 High Representative Federica Mogherini following the meeting of the EU-Ukraine Association Council		We are both committed to Ukraine's political association and economic integration with the European Union . /.../ The EU stands by Ukraine to support it in its efforts in a very challenging situation and we discussed common ways to face these challenges and to continue in the path of reforms in all these key areas. /.../ We reconfirmed the non-recognition of the illegal annexation of Crimea and Sevastopol and we reminded that all activities linked to non-recognition should remain within the limits of the law. /.../ We support ongoing efforts	

		aiming at a sustainable political and peaceful solution to the conflict, notably within the Normandy format and the Trilateral Contact Group.	
--	--	---	--

Allikas: Euroopa välisteenus (2017).

Lisa B. Väljavõte Euroopa Parlamendile esitatud ettepanekutest Ukraina konflikti ja Venemaa osas perioodil 2015.a. juuni – 2016.a. november

Istung	Resolutsiooni ettepaneku esitaja, riik ja fraktsioon	Argumendid	Nõuded
11. 06. 2015	Gianluca Buonanno , Itaalia, (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>) ITA.	<ul style="list-style-type: none"> - arvestades, et Euroopa Liidu poolt Venemaa suhtes kehtestatud sanktsioonid lähevad Itaalia ettevõtjatele juba allkirjastatud lepingute raames maksma üks miljard eurot; - arvestades, et Itaalia on neljas Venemaa Föderatsiooni kaubanduspartner ja et ainuüksi viimases kvartalis on kaubavahetus vähenenud 25 %; - arvestades, et Itaalia on alati olnud ja on ka praegu suurepärased suhted Venemaa ja selle rahvaga ning et ELi välispoliitika tahaks need privilegieeritud suhted muuta; - arvestades, et Euroopa Liidu otsused on ilmselgelt vastuolus Itaalia huvidega; - arvestades, et Ukraina ei ole ei ELi ega ka NATO liikmesriik 	<ul style="list-style-type: none"> - tunnistab, et puuduvad õiguslikud alused, mistõttu Itaalia peaks olema kohustatud järgima ELi välispoliitikat, mis on ilmselgelt vastuolus tema prioriteetide ja huvidega; - teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsiooni ettepanek komisjonile ja Euroopa Ülemkogule.
21. 09. 2015	Gianluca Buonanno , Itaalia, (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>), ITA.	<ul style="list-style-type: none"> - arvestades, et Euroopa Ülemkogu kiitis 14. septembri 2015. aasta kohtumisel heaks Ukraina territoriaalse terviklikkuse ohustamise eest vastutavateks peetavate Venemaa päritolu füüsiliste isikute (149 isikut) ja juriidiliste isikute (37 ettevõtjat) suhtes kehtestatud sanktsioonide kehtivusaja pikendamise 2016. aasta märtsini; - arvestades, et ei ole mõistetav, kuidas saavad 149 füüsilist isikut ja 37 äriühingut ohustada niisuguse suure riigi nagu Ukraina territoriaalset ühtsust; - arvestades, et niisuguste sanktsioonide puhul ei ole tegemist millegi muu kui Moskva valitsuse suhtes võetud ebameeldivate ja kontraproduktiivsete vastumeetmetega 	<ul style="list-style-type: none"> - loodab EL välispoliitika muutumist, sanktsioonide viivitamatut tühistamist ja uut lähenemist Venemaa Föderatsioonile, mis on Euroopa jaoks oluline poliitiline ja majanduslik partner.
16. 12. 2015	Gianluca Buonanno , Itaalia, Rahvaste ja Vabaduste Euroopa fraktsiooni (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>), ITA.	<ul style="list-style-type: none"> - arvestades, et ELi poolt Venemaa suhtes kehtestatud sanktsioonid ei ole andnud mingit konkreetset diplomaatilist tulemust; - arvestades, et Itaalia on võrreldes teiste ELi liikmesriikidega töötuse ja ettevõtete sulgemise osas oluliselt rohkem kannatada saanud vastasseisu tõttu, mille põhjuseks näivad olevat muude rahvusvaheliste osalejate huvid 	<ul style="list-style-type: none"> - peab seetõttu vajalikuks lõpetada Venemaale kehtestatud sanktsioonid; - kutsub komisjoni üles tegema ettepaneku lõpetada nimetatud sanktsioonid ning taastama Venemaaga head kaubandussuhted.
19.01 2016	Sophie Montel , Prantsusmaa, (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>), Florian Philippot , Prantsusmaa, (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>), Dominique Bilde , (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>), Steeve Briois , (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>)	<ul style="list-style-type: none"> - arvestades, et Venemaa poolt vastuseks ELi sanktsioonidele kehtestatud embargo ELi toiduainetele on Euroopa Liidu põllumajandusorganisatsioonide komitee andmetel läinud liidu põllumajandustootjatele maksma ligi 5,5 miljardit eurot; - arvestades, et embargo on eriti tugevalt mõjutanud Prantsuse loomakasvatajaid, kuna Prantsuse põllumajandusministri sõnul ulatuvad sealihatööstuse kahjud ligi 44 miljoni euroni hoolimata suurenenud ekspordist Hiinasse. - arvestades ka, et 100 000–150 000 tonni täiendavat sealiha on leidnud tee Euroopa turule, mis on põhjustanud hinnalangust; - arvestades, et Venemaa-vastased sanktsioonid on osutunud eriti ebatõhusaks, kuna nelja aasta jooksul on Venemaa sealihatoodang kasvanud 26 %, muutes Venemaa sealiha eksportivaks riigiks, mis on viinud hindade languseni mõnedes OECD riikides 	<ul style="list-style-type: none"> - kutsub komisjoni ja liikmesriike üles viivitamatult lõpetama sanktsioonid Venemaa suhtes.
29. 03.	Edouard Ferrand , Prantsus-	<ul style="list-style-type: none"> - arvestades, et hiljutises intervjuus ütles Venemaa Föderatsiooni asepeaminister Sergei 	<ul style="list-style-type: none"> - märgib, et Euroopa Liidu poliitika,

2016	maa, (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>), Nicolas Bay , Prantsusmaa, (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>), Matteo Salvini, Itaalia , (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>), Mara Bizzotto, Itaalia , (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>)	<p>Prihhodko, et Prantsusmaa on Venemaa kõige olulisem partner Euroopas, nii suhtluses kontinendi kui ka ülejäanud maailma riikidega, ning et Prantsusmaa ja Venemaa koostöö toetub vastastikuse sümpaatia ja austuse kindlale ja konkreetsele alusele;</p> <ul style="list-style-type: none"> - arvestades, et endiselt eksisteerivad muutumatul kujul, hoolimata EL- kehtestatud sanktsioonidest, sügavamad sidemed, täpsemalt kultuurialane ja piirkondadevaheline koostöö, mis ei allu majanduslikele ja poliitilistele suundumustele; - arvestades, et Venemaa asepeaminister külastas Pariisi seoses olulise sündmusega osutatud suhtluse raames, nimelt paigaldati quai Branly’l asuvale tulevasele õigeusu kirikule, mis on kõigile avatud kultuuri- ja vaimne keskus, üks kullatud kuplitest 	<p>läheneviiside ja huvide ning liitu kuuluvate rahvaste ja riikide huvide vahel valitseb hämmastav lahknevus;</p> <ul style="list-style-type: none"> - kutsub Euroopa Ülemkogu üles seda ilmselt erinevust arvesse võtma ja kaotama Venemaa-vastased sanktsioonid.
09. 09. 2016	Marie-Christine Arnautu , Prantsusmaa, (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>)	<ul style="list-style-type: none"> - arvestades, et Ukraina valitsus näitab üles Venemaa valitsusega sama suurt või suurematki soovimatust täita 12. veebruaril 2015 sõlmitud Minski II kokkulepet; - arvestades, et USA toetab liidupoolsete sanktsioonide pikendamist, kuigi nad ise suurendavad Venemaaga kaubavahetust, mis kahjustab liikmesriikide huve; - arvestades, et Venemaa poolt liidu sanktsioonidele vastukaaluks seatud embargo ELi toidukaupade suhtes tekitab paljudele ELi tootjatele tõsiseidkatsumusi; 	<ul style="list-style-type: none"> - peab vältimatult vajalikuks taastada Venemaa ja ELi liikmesriikide vahelistes suhetes rahumeelne õhkkond.; - kutsub sellega seoses nõukogu üles vaatama läbi oma 1. juuli 2016. aasta otsuse; - nõuab liidu Venemaa vastaste sanktsioonide kiiret kaotamist.
04. 11. 2016	Sophie Montel , Prantsusmaa, (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>), Florian Philippot , Prantsusmaa, (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i>)	<ul style="list-style-type: none"> - arvestades, et 15. 09 2016 pikendas EL Venemaa suhtes kehtestatud sanktsioone; - arvestades, et sellist, üksnes USA huve toetavat poliitikat teostatakse liidu eksportijate ja eriti põllumajandustootjate arvelt, kes on sattunud tõsisesse nõudluskrüüsi; - arvestades, et need sanktsioonid on aidanud elavdada Venemaa põllumajandus- tootmist, mistõttu sealihha import on langenud 2014. aasta 30 %-lt praegusele 10 %-le; - arvestades, et Prantsuse uurimiskeskuse CEPII (<i>Centre d'études prospectives et d'informations internationales</i>) läbiviidud uurimuse andmetel ulatusid Venemaa- vastastest sanktsioonidest ja Venemaa embargost põhjustatud ekspordikahjud ajavahemikul 2014–2015. aasta juuli 55 miljardi euronit, ning et 77 % kahjustest kannatasid liidu liikmesriigid; - arvestades, et suure osa kahjustest põhjustasid ELi sanktsioonid; 	<ul style="list-style-type: none"> - palub nõukogul need sanktsioonid viivitamatult tühistada.
09.11. 2016	Bernard Monot , Prantsusmaa, (<i>Europe of Nations and Freedom Group</i> , ENF)	<ul style="list-style-type: none"> - arvestades, et alates 2014. aasta märtsist on Euroopa Liit Ukraina olukorra tõttu Venemaa Föderatsiooni suhtes rakendanud mitmesuguseid majandussanktsioone; - arvestades, et vastusammuna kehtestas Venemaa 2014. aasta augustis laiaulatusliku embargo Euroopa Liidust pärit toiduainetele; - arvestades, et Euroopa Liidu Nõukogu ja Venemaa valitsus on kumbki nende meetmete kehtivust pikendanud – vastavalt 23. juunini ja 31. detsembrini 2017; - märgib, et liidu kehtestatud sanktsioonidel on rasked negatiivsed tagajärjed Euroopa majandusele, eriti põllumajandus-, energia- ja sõjandussektori ettevõtetele.; 	<ul style="list-style-type: none"> - kinnitab taas, et peab koostööd Venemaaga esmatähtsaks, seda eelkõige Lähis-Ida kriisi lahendamisel ja võitluses terrorismiga; - Euroopa komisjoni üles tegema nõukogule ettepaneku kõik Venemaa Föderatsioonile kehtestatud sanktsioonid võimalikult kiiresti tühistada.

Allikas: Euroopa Parlament (2017).